

Onderzoek Platform Medezeggenschap MBO:

Scholen houden loon docenten achter

Geld bedoeld voor een betere beloning van docenten in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) hebben de scholen jaren in hun zak gehouden. Dat constateert het Platform Medezeggenschap MBO in een eigen onderzoek, dat de onderwijsminister betitelt als een 'serieus signaal'.

Bij de mbo-instellingen klotst het geld over de plinten. In 2018 was het gezamenlijk vermogen gestegen naar ruim 2,7 miljard euro. Daarvan is slechts 200 miljoen nodig voor doorstroming van docenten naar een hogere salarisschaal. Maar het geld wordt opgepot en docenten blijven in een te lage loonschaal hangen.

Rob Nederkoorn en Wim Maas, respectievelijk voorzitter en secretaris van het Platform Medezeggenschap MBO – de samenwerkende ondernemingsraden in het mbo – vertolken de frustraties van mbo-docenten wier loopbaanperspectief ('loon naar werken') al jarenlang stilstaat.

Hoe en in welke omvang dat gebeurt, schetst het or-platform in zijn rapport 'De functiemix in het mbo', dat de personeelsgegevens en financiën van de 63 mbo-scholen in het land analyseert. Het rapport dient als handreiking voor de or's in onderhandelingen met hun bestuurder over beleid voor meer formatieplaatsen en minder werkdruk.

'Goede beloning'

Aan de hand van droge cijfers geeft het rapport een opmerkelijk beeld hoe een overvloed aan financiële reserves bij de onderwijsinstellingen niet aan docenten wordt besteed maar op de bankrekeningen van scholen blijft staan. 'De sector,' zegt Nederkoorn, 'laat niet na zich te profileren met een wat treurig, benepen personeelsbeleid.'

Een stukje voorgeschiedenis: in 2008 werd het 'Convenant Actieplan Leerkracht van Nederland' van kracht. Met als belangrijke doelen het dreigende leraarstekort in het basis- en voortgezet onderwijs te stoppen door het leraarsberoep met een 'goede beloning aantrekkelijk' te maken, en meer leraren op 'een hoger functieniveau te brengen.

Voor de doorstroming naar hogere functies werden streefgetallen vastgesteld. Er kwam extra geld beschikbaar van de minister van OCW: 31 miljoen in 2009, zodat 2000 leraren konden doorgroeien van functie 'LB' naar 'LC' en 750 leraren van 'LC' naar 'LD'.

Lucratief

Maar terwijl de bijdrage van het ministerie aan het mbo sinds 2009 jaarlijks bleef stijgen en veel scholen steeds rijker zijn geworden, zijn veel docenten in hun oude functieschaal blijven hangen. Het aantal docenten in de laagste salarisschaal is zelfs toegenomen.

Wim Maas, tevens or-voorzitter van het mbo in Tilburg, zegt: 'Gezien de afspraak over kortere carrièrelijnen die in de laatste cao is opgenomen – een afspraak tussen werkgevers en onderwijsvakbonden – had 60 procent van de LB-docenten al vier jaar geleden in LC moeten zitten. Oudere docenten in de schalen LC of LD die het onderwijs verlaten, om met pensioen te gaan bijvoorbeeld, worden vervangen door docenten die in LB starten. Die blijven daar ook in zitten. Voor de scholen is dat financieel lucratief, want de personeelskosten dalen significant en het vermogen groeit. Niet zo gek dus ook dat voor mbo-docenten de overstap naar het betere betalende voortgezet onderwijs met gunstiger arbeidsvoorwaarden een aantrekkelijk alternatief is.' 'Functioneringsgesprekken,' vult Nederkoorn aan, 'zijn mede bedoeld om te zien of mensen niet in een hogere functieschaal kunnen worden ingedeeld. Maar in het mbo zijn de criteria zo vaag en ook per onderwijsinstelling verschillend, dat de scholen er alle kanten mee uitkunnen. Dat is bizar. Er is immers geld in overvloed om in het mbo met heldere criteria over opleiding, ervaring en functioneren een

goed en rechtvaardig personeelsbeleid te voeren.'

Klein percentage

Van het totale vermogen van ruim 2,7 miljard euro waarover de mbo-instellingen in 2017 gezamenlijk beschikten, is volgens een berekening van het or-platform 'slechts 200 miljoen' nodig om gedurende 20 jaar een groot aantal docenten van LB naar de LC-schaal te laten doorstromen.

'Het gaat dus om een relatief klein percentage van de liquide middelen,' aldus Nederkoorn. 'Natuurlijk zijn de financiële mogelijkheden niet voor elke instelling hetzelfde. Daarom heeft het Platform Medezeggenschap suggesties geleverd voor voorstellen op maat die de or's met de bestuurder kunnen bespreken.'

Waarom de scholen hun overvloedige reserves nog steeds niet voor de functiemix hebben aangewend, is de bestuursleden van het or-platform niet duidelijk geworden. Nederkoorn: 'We horen weleens dat het geld nodig zou zijn voor gebouwen, voor duurdere energie en zelfs voor investeringen in verband met het Klimaatakkoord. Het klimaatakkoord was er nog helemaal niet in 2008, toen afspraken werden gemaakt over de functiemix.'

Dankzij het systeem van voorfinanciering door het ministerie van OCW weten de instellingen twee jaar vooraf wat de rijksbijdrage zal zijn. Maas: 'De scholen weten dus elk jaar exact hoeveel men kan besteden aan personeelsbeleid. Doordat ze echter het geld in zaken stoppen die niets met goed onderwijs vandoen hebben, zoals mar-

keting, communicatie of kwaliteitssystemen, hebben veel mbo-instellingen een waterhoofd gekregen. Op de werkvloer is dat voelbaar als de enorme werkdruk als gevolg van te weinig docenten, te grote klassen en veel bureaucratische verantwoordingsregels.'

Instemmingsrecht

Het is volgens het Platform Medezeggenschap de taak van de or's per mbo-school om aan te dringen op maatregelen tegen de oplopende werkdruk, op vernieuwing van het personeelsbeleid en ook het realiseren van het doel van de functiemix.

Maas: 'De or's hebben instemmingsrecht op de hoofdlijnen van de begroting. Ze kunnen ervoor zorgen dat naar behoren geïnvesteerd wordt in werkdrukvermindering. Dat recht moeten ze optimaal gebruiken.' Het platform medezeggenschap organiseerde daarom afgelopen jaar diverse scholingsbijeenkomsten voor de or's. Ook is samen TNO-onderzoekers een stappenplan gemaakt voor or's om vermindering van de werkdruk op de overlegagenda te krijgen.

'We waarschuwen de or's voor om niet onachtzaam akkoord te gaan met plannen voor werkdrukvermindering waarbij de bestuurder de knip op de beurs houdt. Aanpak van werkdruk is alleen effectief als de instelling er geld voor vrijmaakt en teams de gelegenheid geeft eigen keuzes te maken. Voor formatiebeleid en functiemix kunnen de scholen putten uit hun financiële reserves. De or's kunnen tegen hun bestuurder zeggen: 'Wanneer u dat geld niet gebruikt voor beter formatiebeleid zoals functieverbetering van LB naar LC, dan stemmen wij niet in met de begroting.'

Ontkenning

De MBO Raad, de brancheorganisatie van de scholen, reageerde overigens bij monde van voorzitter Ton Heerts (oud

FNV-voorman) in eerste instantie getergd op het rapport van het Platform Medezeggenschap. Het or-platform zou zich volgens Heerts baseren op 'verkeerde aannames'. De conclusies zijn ook 'zeer schadelijk voor de reputatie van het mbo,' aldus Heerts. Hij omschrijft het mbo onverminderd als een 'a great place to work' waar 'trots' en tevredenheid' de boventoon voeren. De MBO Raad heeft geen formele bevoegdheid instellingen te dwingen de afspraken over de functiemix na te leven. Maar of dit een reden is om maar te zwijgen over het onderwerp en de achterban niet tot actie te porren? 'De MBO Raad is wat betreft de functiemix op zijn handen blijven zitten,' concludeert Nederkoorn.

Serieuus signaal

Het rapport van het or-platform zorgt ook voor enige opschudding bij de Vaste Kamercommissie voor Onderwijs en de onderwijsbonden Aob en CNV Onderwijs. Onderwijsminister Van Engelshoven sprak zelfs van een 'serieuus signaal'. De minister: 'Het is belangrijk dat gemaakte afspraken worden nagekomen.'

De MBO Raad riep daarop de vakbonden op voor crisisberaad. Dat leidde tot een verklaring waarin bonden begrip toonden voor de standpunten van het or-platform, maar waarin de MBO Raad de conclusies niettemin als 'onjuist' bleef kwalificeren.

Hoe nu verder? Medio november besloot het or-platform op verzoek van MBO Raad om het eigen rapport te vergelijken met een onderzoek van de MBO Raad naar de functiemix. Nederkoorn: 'We willen de relatie goed houden. Maar het platform is er nog steeds van overtuigd dat onze analyse het middel is om de streefpercentages uit 2008 te bereiken. Ons rapport is het resultaat van een maandenlange speurtocht in openbare bronnen. Niks verkeerde aannames dus.' **I**